

MUZEJSKI VJESNIK 8

GLASILO MUZEJA

SJEVEROZAPADNE HRVATSKE

MUZEJSKI VJESNIK

GLASILO MUZEJSKOG DRUŠTVA SJEVEROZAPADNE HRVATSKE

(Bjelovar, Čazma, Grabrovnica, Kalinovac, Koprivnica, Križevci, Kutina, Trakošćan, Varaždin, Varaždinske Toplice i Virje)

UREDNIŠTVO

Stručni kolegij Muzeja grada Koprivnice

Odgovorni urednik: Franjo Horvatić

Urednik, lektura i korektura: Zorko Marković

Tehnički urednik: Marijan Špoljar

Muzejski vjesnik izlazi povremeno, a najmanje jednom godišnje. Rukopise ne honoriramo i ne vraćamo. Glasilo solidarno financiraju muzeji sjeverozapadne Hrvatske.

Za sadržaj priloga odgovaraju autori.

NAKLADNIK

Centar za kulturu Koprivnica, OOUR Muzej grada Koprivnice

ZA NAKLADNIKA

Franjo Horvatić

TISAK

SOUR »PODRAVKA«, OOUR Koprivnička tiskara, 1985.

BROJ 8 – VELJAČA 1985.

GOD. VIII

SADRŽAJ

MUZEJSKA PREZENTACIJA	1
Franjo Horvatić – Problemi muzejske prezentacije	3
Darko Sačić – O muzejskoj prezentaciji	4
Marina Šimek – Mogućnost prezentacije budućeg stalnog postava arheološkog odjela	5
Marijan Špoljar – Izazovi prezentacije	9
MUZEOLŠKA PITANJA I PROBLEMATIKA	12
Jasna Tomičić – Jubilej Gradskog muzeja Varaždin	13
Goran Jakovljević – O osnivanju Gradskog muzeja u Bjelovaru	16
Vladimir Kalšan – 30 godina Muzeja Međimurja – Čakovec	18
Rastko Pražić – 25 godina rada Muzeja Moslavine u Kutini	20
Marina Šimek – Metode vođenja dijateke arheološkog odjela GMV	23
ARHEOLOGIJA	25
Željko Tomičić – Sumarni osvrt na rezultate arheoloških istraživanja prostora Međimurja u razdoblju od 1972. do 1982. godine (II)	26
Mladen Medar – Arheološko-antropološki nalaz iz okolice Bjelovara	37
Zorko Marković – Nekoliko nalaza iz Vinče u Muzeju grada Koprivnice	38
Božidar Gerić – Probno iskapanje lasinjskog naselja na lokalitetu »Dolina« kod Ždralova	41
Zoran Homen – Prilog proučavanju lasinjskih keramičkih bočica	44
Mladen Medar – Bilješka o nalazu lasinjske kulture u Bjelovaru	47
Zorko Marković – Još o nalazima s Raićevog brega kod Srdinca	49
Josip Vidović – Goričan 1984. (preliminarni izvještaj)	53
Josip Vidović – Sondažno istraživanje skupine tumula kod Donjeg Mihaljevca u Međimurju 1984. godine (preliminarni izvještaj)	55
Željko Tomičić – Skupni nalaz ranosrednjovjekovnog novca 12. i 13. st. iz Čakovca	57
Željko Tomičić – Ranosrednjovjekovno groblje na redove u Juraju u Trnju	59
Željko Tomičić – Gradišće kod Nedelišća – rezultati pokusnih istraživanja	61
Željko Tomičić – Rezultati pokusnih arheoloških istraživanja kraj Dvorišća u Međimurju	63
UMJETNOST	65
Tomislav Đurić – Pavlinski ljetnikovac na Veternici	66
Dragutin Feletar – Inovacije jednog »Prstena«	69
Marijan Špoljar – Tri mlada koprivnička umjetnika	70
ETNOLOGIJA	75
Libuše Kašpar – Etnološka bibliografija novinskih članaka (II)	76

VIJESTI	80
Stjepan Hajduk – Zaštitni radovi na »Fantekovoj hiži«	81
Ljubica Ramušćak – Seminar o folklornom plesu u Međimurju	83
Zorko Marković – Aktivnost Povijesnog društva Koprivnica u 1984. godini	83
Dragutin Feletar – »Podravski zbornik« kao primjer	85
Dragutin Feletar – Monografija koja obavezuje	86
AKCIJE	88

RANOSREDNJOVJEKOVNO GROBLJE NA REDOVE U JURAJU U TRNJU

Tijekom mjeseca lipnja 1984. godine arheološka ekipa Muzeja Međimurja – Čakovec organizirala je, provela i vrlo uspješno okončala opsežna zaštitna arheološka istraživanja u samom središtu naselja Juraj u Trnju¹. Ohrabren slučajnim nalazom nekolicine skeletnih grobova, koji su otkriveni prilikom iskopa temelja za objekt nove Područne osnovne škole, kao i velikim razumijevanjem, kako investitora – Mjesne zajednice Juraj u Trnju i SIZ-a u oblasti osnovnog obrazovanja i djece predškolske dobi, tako i radnika Građevnog kombinata »Međimurje« Čakovec, autor ovih redaka odvažio se, sredstvima SIZ-a kulture općine Čakovec, istražiti prostor između objekta nove škole i župne crkve sv. Juraja.

Prilikom ovogodišnje arheološke kampanje, koja je trajala čak 24 radna dana, otkrivena su na ukupnoj površini od oko 250 kvadratnih metara u dvije istražne zone četrdeset skeletnih grobova. U većini slučajeva grobovi su bili orijentirani u pravcu istok – zapad, tj. s glavom prema izlasku sunca i u njima nisu zatečeni nalazi u funkciji grobnih priloga ali je u desetak grobova nađeno dosta nakita. Riječ je u većini slučajeva o pokretnoj arheološkoj građi koju metodom tipološkog vrednovanja možemo uvrstiti u tzv. bjelobrdski kulturni krug, koji je nazvan prema prvom i velikom nalazištu te kulturne pojave Bijelom Brdu kraj Osijeka. Među zatečenim nalazima zapaženo mjesto pripada atraktivnim ogrlicama od raznolikih osebujnih perli. Naime, elementi ogrlica su bušeni bijeli kauri-pužići, glinene valjkaste obične perle, kao i bušene bikonične poliedarske perle od ametista, uglavnom orijentalnog podrijetla. Poznata je činjenica da se kauri pužići podrijetkom vezuju uz Levant. Vrlo česta je pojava većih i manjih brončanih karičica s raskucanim završecima nalik slovu S. Ove karičice inače nošene obješene o diadem javljaju se u ponekim grobovima u visini ušiju pokojnika u većem broju. Tako je nađen ukop popraćen s čak 5, pa i 8 primjeraka ovog nakita.

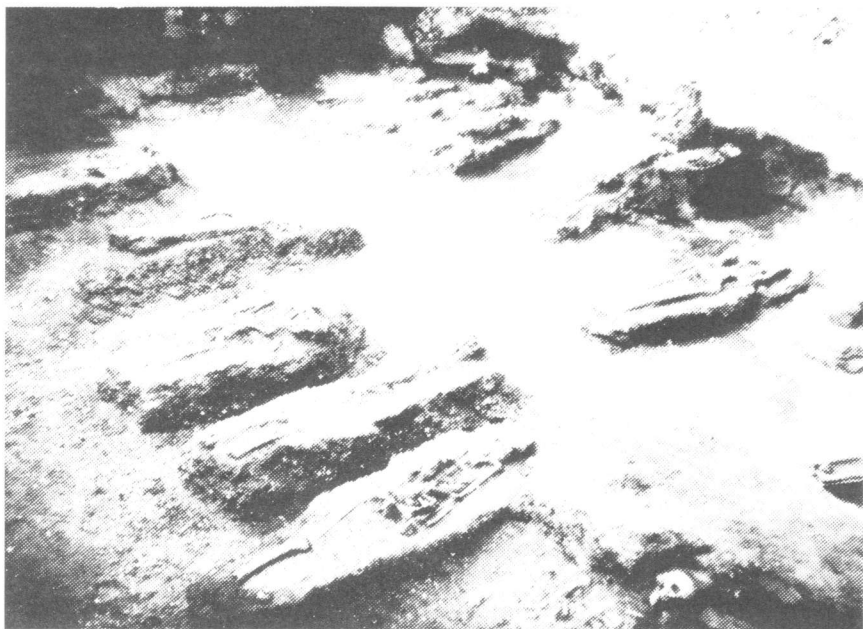
Tijekom arheoloških istražnih radova u Juraju u Trnju vođena je vrlo opsežna tekstualna, nacrtana i fotografska dokumentacija. Uz obavezni grobni zapisnik, opis pojedini ukop, vertikalnom fotogrametrijskom snimanju, fotografskom snimanju totala i detalja u crno-bijeloj tehnici i u boji (diapozitivi i negativ film), te kamerom na 8 mm filmskoj vrpici. U toku radova snimljen je kraći intervju o rezultatima iskopavanja. Osobito treba istaknuti dokumentiranje istražnih radova pomoću TV video kamere na video kasetu. Čini nam se da je to prvi put da je za potrebe dokumentiranja arheoloških iskopavanja u nas upotrebljena ova moderna tekovina, koja otvara velike mogućnosti, kako pohrane podataka na video traku, tako i njene daljnje eksploatacije u pedagoške svrhe ali i prilikom tematskih izložaba, te konačno same muzeološke prezentacije arheologije.

Premda se cjelokupni arheološki fundus otkriven na nekropoli Juraj u Trnju trenutno nalazi pohranjen u Muzeju Međimurja u Čakovcu i u pripremi je njegova znanstvena obrada, kao i objelodanjivanje, ipak se, na osnovi dosadašnjih pokazatelja, mogu konstatirati neki bitni elementi, koji daju osnovnu fizionomiju ovom nalazištu. Prije svega, istraženi dio samo je manji segment većeg skeletnog groblja na re-

dove poodmaklog 11. stoljeća. Kako su u većini slučajeva otkriveni kosturi djece i žena u različitoj starosnoj dobi, to se nameće misao o postojanju tipičnog naseobinskog groblja u koje su tijekom čitavog 11. stoljeća pokapani stanovnici iz obližnjeg ranosrednjovjekovnog naselja, kojem će buduća arheološka istraživanja odrediti uži areal. Drugim riječima, groblje otkriveno u zoni oko lokalne župne crkve posvećene sv. Jurju, pripadalo je sinhronom lokalnom naselju, koje se položajem a čini se isprva i imenom razlikovalo od današnjeg.

Značajan element za upotpunjavanje slike bit će i rezultati budućih antropoloških istraživanja, jer je cjelokupni osteološki fundus također pohranjen u Muzeju Međimurja – Čakovec. Međutim, tek detaljna valorizacija pokretnog arheološkog materijala moći će dati konkretne pokazatelje o obrisima života u ovom dijelu međuriječja Mure i Drave u vrijeme posljednjih starohrvatskih vladara iz kuće Trpimirovića. Naime u ove daleke vremenske okvire valja uvrstiti i fundus zatečen u očito starohrvatskom groblju na redove.

Odnosi groblja i naselja, ukoliko bi u perspektivi bili materijalizirani arheološkim dokazima, poslužili bi za stvaranje određenog modela ranosrednjovjekovnog oblika života u ovom sjeverozapadnom kutku Hrvatske. Bitan doprinos tom istraživanju dala bi i mikrotoponomastika užeg areala današnjeg naselja Juraj u Trnju.

Sl. 1 Pogled na dio nekropole u Juraju u Trnju tijekom istraživanja 1984. godine (Foto: V. Sokol)

Bilješke:

1. Iskopavanja su organizirana u vremenu od 4. do 27. lipnja 1984. godine. Na osnovi rješenja Republičkog zavoda za zaštitu spomenika kulture SR Hrvatske broj: 01-UP/10-18/1984 rukovodilac istraživanja bio je mr Željko Tomičić a kao gosti u istraživanjima sudjelovali su dr Zdenko Vinski, viši znanstveni suradnik Arheološkog instituta u Zagrebu kao stručni konsultant i Vladimir Sokol, arheolog Muzeja Prigorja iz Seseva kao stručni suradnik zadužen za fotodokumentaciju istražnih radova. Antropološku obradu terenske građe obavljao je dr Stjepan Juras iz Medicinskog centra u Čakovcu. Geodetska mjerenja i radove na lokalitetu obavljali su Đurđa Fridman i Vladimir Bračić, dipl. inženjeri geodezije iz Čakovca uz pet učenika. Za teže fizičke radove angažirano je 6 radnika, a u toku skidanja površinskog sloja i mehanizacija Građevnog kombinata »Međimurje« iz Čakovca. Snimanje portabl TV video kamerom osigurao OSUP iz Čakovca.

Željko Tomičić, Muzej Međimurja Čakovec

GRADIŠĆE KOD NEDELIŠĆA – REZULTATI POKUSNIH ARHEOLOŠKIH ISTRAŽIVANJA

Sredinom mjeseca srpnja 1984. godine organizirano je i vrlo uspješno obavljeno pokusno arheološko iskopavanje na lokalitetu Gradišće, smještenom u neposrednoj blizini današnjeg naselja Nedelišće, sjeverno od reguliranog toka riječice Trnave.¹

Od ranije je pažnju arheologa privlačio interesantan toponim »Potonule crkve«, kojim su mještani usmenom predajom obilježavali sjećanje na postojanje lokaliteta Gradišće u neposrednoj blizini lokalne župne crkve Sv. Trojstva u Nedelišću. Gotovo čitavo desetljeće arheološko oko budno je pregledavalo i registriralo na obližnjim livadama brojne ulomke keramike što su uz osebujuću konfiguraciju upućivali na postojanje velikog i, čini se, značajnog arheološkog nalazišta.

Zahvaljujući interesu, punom razumijevanju i dakako materijalnoj pomoći Mjesne zajednice Nedelišće, kao i Samoupravne interesne zajednice kulture općine Čakovec, koji su za potrebe arheološkog pokusnog sondiranja izdvojili financijska sredstva, stvoreni su povoljni uvjeti za početak pokusnog istraživanja na lokalitetu Gradišće kod Nedelišća.

Lokalitet Gradišće prostire se na impresivnoj površini od gotovo 30 hektara, i predstavlja u stvari veliko nizinsko srednjovjekovno utvrđenje, tj. gradište smješteno na sutoku obližnjeg, danas već presahlog, potočića i riječice Trnave, koja je nekada ovuda meandrirala i stvarala sigurne uvjete za naseljavanje i zaštitu stanovništva. Nekoć močvarno okolno zemljište pružalo je uz sigurnost i obilje lovne divljači – jelene i veprove, kao prvorazredne hrane za stanovništvo srednjovjekovnog naselja.

Pregledom terena tijekom kratkotrajnog arheološkog istraživanja u 1984. godini, koje je bilo izrazito pokusnog karaktera, mogli su se uočiti značajni detalji. Neposrednom terenskom autopsijom ustanovljeno je postojanje velikog dvostrukog središnjeg naseobinskog platoa oko kojega je nekada postojao sustav širokih opkopa s vodom, koje danas više nema. Obrambeni sustav nizinskog gradišta činili su, nadalje, i kružni zemljani nasipi te prostrani ulaz na zapadnoj strani naseobinskog